

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนเป็นการแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยตัวอักษรเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการให้ผู้อื่นได้รับรู้ ดังที่เราทราบกันดีแล้วว่า “แบบอย่างของการเขียนเกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์ใช้ภาษากันมานานแล้วการสื่อสารด้วยการเขียนถือกำเนิดขึ้นเมื่อการสื่อสารด้วยคำพูดพัฒนาขึ้นมา ทั้งนี้เพราะมนุษย์พบว่าการสื่อสารด้วยคำพูดไม่ถาวร เพื่อให้การสื่อสารด้วยคำพูดสามารถเก็บรักษาเป็นหลักฐานและสามารถใช้ได้ในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นมนุษย์จึงต้องมีการเขียนขึ้นมาแทนการพูด (เอมอร์ซิตตะ โสภณ,2525:1)

สภาพการเรียนรู้ของครูและกลุ่มทักษะภาษาไทย ปัจจุบันได้มีการสอนทักษะทางภาษาคือการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ซึ่งในการสอนอาจจะเน้นทักษะใดมากน้อยแตกต่างกันไปตามความถนัดและวิธีสอนของครูแต่ละคน การเน้นทักษะใดไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ สิ่งที่ควรทราบและทำความเข้าใจไว้ตรงนั้นคือ ทักษะจะต้องได้รับการฝึกฝนอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะไม่ก้าวหน้า ซึ่งปัจจุบันการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยในระดับประถมศึกษากำลังประสบปัญหาในด้านทักษะการเขียนเป็นอย่างมาก “ครูส่วนใหญ่มักประสบปัญหากับเด็กที่เขียนไม่ได้ มีความเบื่อหน่ายในการเขียน ข. เมื่อก่อน การเขียนของนักเรียนมีลักษณะเป็น โทเลขบ่อยๆ คือขาดการจัดลำดับความที่ดี ใช้ภาษาห้วน ขาดความมีสุนทรียภาพทางภาษา ใช้ภาษาไม่ถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมที่เบื่อหน่ายในการเขียน” (อัจฉรา ชิวพันธ์,2532:3) และจากการสรุปผลการประเมินหลักสูตรของกรมวิชาการ (2532:75-76) พบว่ากระบวนการเรียนการสอนในแผนการสอนยังมีจุดอ่อนเกี่ยวกับการฝึกทักษะการเขียน จึงทำให้เด็กขาดทักษะในด้านนี้ สาเหตุที่ทักษะการเขียนมีปัญหามากกว่าทักษะอื่น เพราะว่าการเขียนเป็นทักษะที่ยากและเกิดขึ้นได้ยาก ผู้ที่จะเขียนได้ต้องมีทักษะทางภาษาด้านอื่นเป็นพื้นฐานมาก่อน “โดยมากปัญหาเริ่มต้นของนักเรียนคือไม่มีหลักการในการเขียนไม่ทราบทิศทางและไม่มีความคิดที่จะเขียน นักเรียนจะต้องมีความคิดมากพอสมควร จึงจะ

เขียนออกมาเป็นข้อความได้ ดังนั้นควรฝึกให้นักเรียนคิดให้เป็น คิดให้กระฉ่าง ก่อนที่จะลงมือเขียน” (เอมอร์ ซิตตะโสภณ,2525:2 และ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ,2523:33) ได้กล่าวไว้ว่า “หากครูผู้สอนสามารถหาวิธีที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดได้ กระบวนการเรียนการสอนก็จะง่ายขึ้น”

ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนรู้จักคิดมาตั้งแต่เด็กและเมื่อเจริญเติบโตขึ้นมาก็ได้ใช้ความคิดมาโดยตลอด ขอบข่ายของเรื่องที่เกิดก็กว้างขวางขึ้น ความคิดเป็นสิ่งที่ทุกคนมีอยู่ก็จริง แต่ถ้าหากคิดอยู่ในใจ ความคิดนั้นก็มองไม่เห็น สัมผัสและจับต้องไม่ได้ แต่เมื่อเราคิดออกเสียง ความคิดนั้นก็แสดงออกมาเป็นภาษาพูด ซึ่งเราสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทหู แล้วถ้าเราคิดด้วยและบันทึกด้วยตัวอักษร ความคิดนั้นก็แสดงออกมาเป็นภาษาเขียน ที่สัมผัสได้ด้วยตา ด้วยเหตุนี้ในการสื่อสารเราจำเป็นต้องคิดออกมากให้เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน เพื่อเป็นสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ความคิดและความต้องการของเราชัดเจนยิ่งขึ้น

ครูสามารถสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้เด็กได้โดยกา นำมาจัดในรูปกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กได้ประสบการณ์ทางภาษาและมีความสามารถในการใช้ภาษามากขึ้น แล้วยังเป็นการเรียนรู้อย่างเพลิดเพลินและสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของเด็ก “กิจกรรมนับเป็นศิลปะแห่งการถ่ายทอดวิชาความรู้ ประสบการณ์ที่สำคัญยิ่ง หลักการที่สำคัญคือ การให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ เป็นผู้คิดเอง เป็นผู้ปฏิบัติเองให้มากที่สุด การที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ปฏิบัติเองและได้เห็นผลของการทำงานของตนเองเป็นประสบการณ์ตรง ผลที่ได้รับย่อมซึมซาบและฝังลึกเข้าไปอยู่ภายในจิตใจมากกว่าการรับฟังจากครูเท่านั้น” (ผกา สัตยธรรม, 2524:14) ซึ่งในปัจจุบันการเรียบเรียงสอนเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียนและบทบาทผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่เป็นสื่อกลางที่ให้นักเรียนได้มีกิจกรรมอันจะเป็นผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ โดยเฉพาะเด็กในระดับประถมต้น เป็นช่วงที่เด็กชอบเล่น มีลักษณะของความอยากรู้อยากเห็นและชอบใช้จินตนาการคิดฝัน สร้างสรรค์เรื่องราวต่างๆ การจัดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี สำหรับการปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยแล้ว ยังมีความซับซ้อนเป็นอันมาก ครูจะต้องตระหนักในการที่จะหาวิธีส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด และเขียนสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับวัย ซึ่งครูส่วนใหญ่เน้นการสอนที่มีความจำ ยึดหลักภาษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ส่งเสริมความคิดอิสระของนักเรียนให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์ขึ้นเลย ในทางตรงกันข้ามอาจจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากที่จะเขียน ถ้าหากใจในการเขียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือหมดกำลังใจ ที่จะเขียนต่อไป “ปัจจุบันการสอนเขียนนั้นมีปัญหา คือขาดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของเด็กผู้เรียน ที่จะนำไปสู่การเขียนที่เสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์” (บันลือ พุกกะวัน,

2527:3) ดังนั้นในการสอนเขียนครูจะต้องให้ความสำคัญต่อเทคนิควิธีการเขียนของตนและหมั่นศึกษาหาทริคใหม่ๆ มาใช้อยู่เสมอ เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจในการเรียนและเกิดความสนุกสนานในการเขียน

ปัจจุบันการศึกษาได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2532:38) ซึ่งกำหนดหลักสูตรการเขียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้เน้นจุดประสงค์ของการเรียนรู้อยู่หลายข้อ และในข้อที่ 2 ก็เน้นให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า “เขียนอย่าง ‘สร้างสรรค์’ ได้” หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง (2532:11) ก็ได้เน้นจุดประสงค์ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาว่าจะต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะหลายข้อ และจะเห็นชัดเจนในข้อที่ 3 คือ “สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษา ‘เชิงสร้างสรรค์’ ได้” และจุดประสงค์ในการสอนเขียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ได้กำหนดไว้ว่า “เพื่อให้มีทักษะในการเขียน สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน รักการเขียนและนำ การเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้”

จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ทำให้เห็นแนวคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มียู่ในตัวของคน และสามารถพัฒนาขึ้นได้ด้วย การฝึกฝน ถ้าฝึกตั้งแต่เด็กเล็กๆ ทำไ้ก็ยิ่งได้ผลมากเท่านั้น ประกอบกับแนวคิดที่ว่าเราสามารถสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กได้ในรูปของการจัดกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดจากข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น มาใช้ในการสร้างแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยตรงและอาศัยองค์ประกอบสี่ด้านของความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์ (อานันท์ จิมลิ้ม โกวาทงกูร, 2530:33-34) คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออมาเป็นพื้นฐานในการสร้าง เพราะเห็นว่าองค์ประกอบทั้งสี่ด้านนั้นมีความสัมพันธ์และละเอียด สามารถฝึกเด็กในด้านต่างๆ เหล่านี้ได้ดี ในการวิจัยก็จะเน้นให้นักเรียนทราบความหมายขององค์ประกอบทั้งสี่ด้านนี้ เพื่อจะนำไปใช้ในการฝึกทำแบบฝึก ในแต่ละแบบฝึกอย่างมีความรู้ หลักการและตัวอย่างไว้เพื่อจะให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองได้มาก ครูจะเป็นเพียงผู้คอยเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาสิ่งเหล่านี้ และตรวจทานแก้ไขงานเขียนให้ บทบาทในการสอนของครูจะมีน้อยมาก แบบฝึกนี้เด็กสามารถศึกษาและทำแบบฝึกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ สามารถมอบให้เด็กไปฝึกทำเป็นกิจกรรมเสริมในแต่ละเรื่องได้ด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจ ที่จะสร้างแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อที่จะทดลองหาวิธีส่งเสริมความสามารถในการเขียนของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ภายใต้บรรยากาศการเรียนการสอนที่มีชีวิตชีวาและเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลินในการเขียน

นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของตนเอง โดยอาศัยแบบฝึกที่มีลักษณะความหลากหลาย พร้อมกับปรับปรุงจากข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พร้อมกับเพิ่มแบบฝึกที่มีลักษณะการถามที่แปลก เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้แสดงออกด้านการเขียนเพิ่มขึ้น จะทำให้ได้แบบฝึกขึ้นมาใหม่ อีกลักษณะหนึ่ง แปลกไปจากที่มีอยู่ และยังเป็นงานวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อหาผลที่เกิดจากการใช้แบบฝึก โดยเฉพาะไม่ได้เน้นการเปรียบเทียบจะใช้สื่อที่ง่ายๆ ใช้ได้กับการสอนในทุกสถานที่ และไม่สร้างภาระให้กับผู้ที่จะนำไปใช้ แต่จะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยครูได้นำไปใช้กระตุ้นให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เมื่อนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติแล้วผลที่ได้รับคือนักเรียนจะพัฒนาการด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และของนักเรียนที่ใช้แผนการสอนปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์กับนักเรียนที่ใช้แผนการสอนปกติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของตนเอง
3. สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
4. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้อง จะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ตัวแปรและสมมุติฐานของการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์

สมมุติฐานของการวิจัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่สะเรียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 79 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง (บ้านโป่ง) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 45 คน

โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง (บ้านโป่ง) จำนวน 23 คน

2.2 กลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง (บ้านโป่ง) จำนวน 22 คน

ใช้วิธีการแบบสุ่ม ทั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีจำนวน 2 ห้องเรียน โดยแต่ละห้องเรียนจัดชั้นเรียนแบบคละนักเรียนตามระดับความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกได้ดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่าง

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองจะประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

4.1 การสร้างคำ

4.2 การสร้างประโยค

4.3 การสร้างข้อความ

4.4 การสร้างเรื่องราว

5. เวลาที่ใช้ในการวิจัย

ใช้ระยะเวลา 1 ภาคเรียน (ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2549 ถึง เดือนกันยายน 2549)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่สร้างขึ้นจากความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของเด็กเองซึ่งเขียนขึ้นมาในรูปแบบของตนเองที่อาศัยความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ ทั้งนี้โดยมีการใช้ภาษาที่ไพเราะ สละสลวย ไม่ได้ลอกเลียนมาจากผู้อื่นและไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์หรือแบบฟอร์มในการเขียน

ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ชุดฝึกทักษะทางภาษาในด้านการสร้างคำ การเขียนประโยค การเขียนข้อความสั้นๆ การเขียนเป็นเรื่องราว ซึ่งประกอบไปด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความละเอียดลออ แผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง (บ้านโป่ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบในด้านกาเขียนเชิงสร้างสรรค์

แผนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งจะประกอบไปด้วยแผนการสอนทั้งหมด 26 แผน

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง แบบทดสอบของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และกลุ่มที่เรียนโดยใช้แผนปกติ

แผนการสอนแบบปกติ หมายถึง แผนการสอนที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้สอนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3